

Реферат на тему: "Леся Українка, життєвий та творчий шлях"

Леся Українка

Реферат на тему:

Леся Українка

Доля дуже рано навчила Лесю Українку мужності. Вона змушена була змагатися з тяжкою хворобою, що вразила її ще в дитинстві, зробила недосяжною її блискучу музичну кар'єру і мучила поетесу всі подальші роки. Проте оця ще дитяча зневага до фізичного і душевного болю супроводжувала Лесю Українку все її життя.

У несприятливій для повнокровного розвитку України суспільній атмосфері межі XIX-XX століть родина Косачів вирізнялася своїми демократичними поглядами, плеканням національних традицій, всебічною освіченістю. Виховуючись у такому середовищі, Леся не могла не зазнати його впливу на формування власних поглядів, уподобань, життєвих настанов. Її громадянська свідомість, національна гідність, демократичні позиції були закладені саме в родинному колі. А ще, напевно, вродженою особливістю натури пояснюється отой постійний дух непокори, волелюбства, ота зневага до труднощів і втоми, оте гордовите бажання ніколи не бути слабкою, розбитою, зневіреною:

Хто вам сказав, що я слабка,

Що я корюся долі?

Хіба тремтить моя рука?

Чи пісня й думка кволі?

("Хто вам сказав, що я слабка...")

Духовна міць фізично недужого тіла, властива Лесі Українці, наснажувала і її творчість. Потрібна була неабияка мужність, щоб, всупереч тиску влади, писати про кривди рідного краю. "І все-таки до тебе думка лине, мій занепащений, нещасний краю..." Патріотичний мотив— один з найчастіших у поезії Лесі Українки. Її любов до України не можна навіть і порівнювати з тими зітханнями, які були такими популярними серед частини української інтелігенції.

За глибоким переконанням поетеси, лити сльози над українським безталанням — це ще не велика послуга для краю. "Що сльози там, де навіть крові мало!.." У Лесіному розпорядженні було не так багато засобів для боротьби. Але в неї було пристрасне слово, у неї був величезний митецький хист. Її полум'яні віршовані рядки мимоволі западали в серця і будили:

Вставай, хто живий, Не бійся досвітньої мли, —

В кого думка повсталала! Досвітній огонь запали,

Година для праці настала. коли ще зоря не заграла.

("Досвітні огні")

Недаремно поетесу стали величати Дочкою Прометея. Нести людям вогонь просвіти, вогонь своєї любові, жар свого невтомного слова було справою всього її життя. Звичайно, якщо ніхто не бачив поетесу розбитою і знесиленою, то це не означає, що вона була крицевою. Не забуваймо, що Леся Українка — жінка з вразливою тонкою душею. Були і в її долі прикрі падіння і болісні втрати.

Такою втратою стала для неї смерть коханого — Сергія Мержинського. Але навіть у хвилини найтяжчої душевної муки вона незбагненна у своїй внутрішній силі і величі. У ніч смерті коханої людини розпач поетеси, її нестерпні страждання, напівбожевільний стан несподівано спричиняються до творчого вибуху. Ця дивовижна жінка за один подих пише глибоку драматичну поему "Одержима". Пізніше вона згадуватиме, що якби в ту страшну ніч не вилила свій біль у слові, то, мабуть, могла би збожеволіти.

Здавалося, Леся була розбита і спустошена цією втратою. Але гідна подиву залізна воля згодом знову дала їй сил, щоб підняти себе з руїни, звільнитися від депресії. Бо життєве кредо Лесі Українки — сміливо творити свій шлях серед будь-яких незгод, змагатися з долею, не впадати у відчай під її ударами:

Так! Я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні.
Без надії таки сподіватись.
Буду жити — геть думи сумні!
("Contra spem spera")

Леся Українка пішла шляхом Кобзаря. Вона прагне створити образ духовно могутньої людини-борця, здатної втілити в собі дух епохи. У політичній ліриці поетеси з'являється образ Спартака, котрий зібрав під свій прапор повсталих рабів. 1 особливо часто — образ легендарного богоборця Прометея. Нащадками Прометея вона називає свій народ, ушлявлює борців, які "блискучу іскру з неба здобувають". Ліричний герой поетеси — це тип нової людини, готової до подвигу, до найважчих випробувань.

Оптимізмом пройнятий вірш "Мріє, не зрадь!" У ньому прославляється подвиг борців за волю. У вірші "Напис в руїні" Леся Українка стверджує безсмертя народу та велич його творчої праці. Народ є творцем всіх цінностей і багатств — така основна думка поезії. Поетеса протиставляє силі владного тирана силу народу і проголошує: "Хай гине цар!"

Леся Українка прожила життя, сповнене невимовних страждань і гіркоти. Але її творчість звучить оптимістично, в ній на повний голос пролунали життєрадісні мотиви сповнені віри в невичерпні сили народні. Поетеса живе серед нас, вона не вмерла, а тільки зробила крок у безсмертя:

Ні! Я жива, я буду вічно жити,
Я в серці маю те, що не вмирає.

Є серед творів Лесі Українки невеличкий етюд про метелика, де розповідається, як маленьке створіння, що народилося у темнім льоху, вперше у своєму житті побачивши світло, вперто прагнуло наблизитися до нього і загинуло, влетівши у вогонь. Коли хтось із товариства, котре сиділо за столом і спостерігало змагання метелика зі

світлом, зауважив: "Дурному дурна і смерть", — почувся голос: "А хіба розумніша була б його смерть, якби він навіки загинув у темнім льосі? Те світло спалило його, але він рвався на простір. Він шукав світла!"

Оце поривання до світла, непримиренність до животіння, байдужості були властиві і Лесі Українці, яка, обравши тернистий шлях поета, хотіла бачити пісні свої пломенючими, слова — зброєю іскристою. Вона їм не раз наказувала: "Палайте чи паліть, та не в'яліть!"

Поетичним маніфестом письменниці, її мистецьким кредо став вірш "Слово, чому ти не твердая криця...":

Зброе моя, послужи воякам

Краще, ніж служиш ти хворим рукам!

У першій строфі цієї поезії письменниця звертається до слова, яке повинне піднімати народ на боротьбу, а, отже, "знімати вражі голови з плеч". Наступна строфа — це по суті аналіз своєї письменницької, громадянської позиції. Поетеса ніколи не видобувала фальшивих нот із своєї ліри, для битви з ворогом гартувала слово кров'ю власного серця:

Ти, моя щира, гартована мова,

Я тебе видобуть з піхви готова,

Тільки ж ти кров з мого серця проллеш,

Вражого ж серця клинком не проб'єш...

Поетеса переконана в тому, що художнє слово стає міцною зброєю лише тоді, коли його візьмуть дужі месники, задля яких вона і гартує цю свою "зброю іскристу". Ця поезія відзначається музичальністю. Я.Степовий написав романс "Слово, чому ти не твердая криця".

В своїй ранній поезії "Співець" Л.Українка запевняє читачів у тому, що ніякі сили не примусять її відмовитись від патріотичного обов'язку — служити своїй батьківщині й рідному народові. Юна поетеса усвідомлювала: поетичний шлях тяжкий, і здолати його одній важко — такі роздуми і почуття пронизують вірш "Мій шлях".

Самій недовго збитися з путі,

Та трудно з неї збитись ву гурті.

Леся мріє своїм словом збудити народ до боротьби за волю, за правду, знає, що в цій борні може загинути багато борців, серед них і вона:

Хай я загину, та хай сяє мило

Над людьми сонцем правда і надія!

В поезії "У чорную хмару зібралася туга моя ..." авторка постає ніжною, стійкою, мужньою. Всі почуття, які пережила — від невимовної туги до гіркового ридання, — не зломали її, "до землі не прибили", а, навпаки, загартували волю і серце, зродили буряний мотив боротьби:

...Я вийду сама проти бурі

І стану, — поміряєм силу!

Твори поета, уточнює Леся Українка у вірші "Поет підчас облоги", подібно до

життя, мають бути всеосяжними, різноманітними, спів поета повинен будити від сну, служити загальнонародній боротьбі за свободу.

Леся Українка добре знала з історії світової і вітчизняної літератури, із власного досвіду, що часто доля була жорстокою до справжніх поетів: італійський поет Данте був вигнаний із своєї країни; англієць Байрон помер у Греції; Пушкін, Лермонтов, Шевченко, Грабовський фізично знищені царизмом. Поетеса часто писала на цю тему.

Зокрема у вірші "На столітній ювілей української літератури", присвяченому І.Котляревському, вона так висловлюється про долю поетів-борців:

Ніхто їх не брав під свою оборону,
Ніхто не спускався з найвищого трону,
Щоб їм уділяти хвали,
Чоло не вінчали лавровії віти.
Тернів не скрашали ні злото, ні квіти,
Страждали співці в самоті.

Та будучи вірною девізові: "Тільки в боротьбі життя і щастя", — Леся Українка слідом за Т.Шевченком і М.Некрасовим, разом з І.Франком і ГІ. Грабовським проголосила: "Не поет, хто забуває про страшні народні рани..."

Звернімося ще до одного вірша — "Зоря поезії", в якому поетеса проголошує своє естетичне кредо.

Вона мала право сказати про свою поезію: "Зоре моя! в тебе світло повік буде ясне". Бо людина, яка обрала для боротьби з ненависним ворогом гострий кинджал, тобто слово-зброю, не могла не запалити у серцях прийдешніх поколінь вогонь любові до свободи, ненависті до тиранії.

Дуже часто на папір лягали слова муки і страждання:
Хотіла б я вийти у чистеє поле,
Припасти лицем до сирії землі.
І так заридати, щоб зорі почули,
Щоб люди вжахнулись на сльози мої.
("Горить моє серце...")
Поетеса відважно мірялася силою з лихою долею. І перемагала.
Промчалась та буря-негода палка наді мною,
Але не зломила мене, до землі не прибила.
Я гордо чоло підвела...
І в серці моїм переможнії співи лунають.
("У чорную хмару зібралася туга моя")

Інколи життєві скрути були досить тяжкими, та не впадала в розпач мужня дочка Прометєя, не втрачала надії на кращі часи. Варта подиву та надзвичайна сила волі, що давала тяжко хворій жінці енергію творити.

Такою ввійшла Леся Українка в літературу — як символ мужності, стійкості, нездоланності людського духу. І як співець мужності, незламності, боротьби.

Ще в ранньому віці Леся прийшла до переконання, що для людини важливо бути

сильною, стійкою, мужньою:

"Що болить?"— мене питали,
Але я не признавалась -
Я була малою горда,
Щоб не плакати, я сміялась.
("Як дитиною, бувало..")

І ще раз я хочу звернутися до вірша "Мрії". У ньому поетеса розповідає, як вона ще дівчинкою милувалась картинами із старовинних лицарських романів. З особливою симпатією ставилася до переможених, але гордих і нескорених героїв:

Погляд мій спускався нижче,
На того, хто розпростертий,
До землі прибитий списом,
Говорив: "Убий, не здамся!"

"Убий, не здамся!" стало життєвим девізом дочки Прометея. Знаючи, що життя буде нелегким, поетеса вирішила йти лише вперед, з вірою, з бадьорою піснею. Чим сильніше наступала хвороба, тим мужнішою ставала Леся.

Мотив мужності, стійкості, героїзму — провідний у творчості поетеси. В її творах, як і в більшості справжніх поетів, важко розрізнити особисте і громадське, тому дуже часто ліричний герой її поезії нагадує нам саму авторку. Він сміливо виступає проти бурі, що символізує морок, людське горе:

Я вийду сама проти бурі
І стану, — поміряю силу!

Тому пафос нескореності, героїзму проймає усю творчість Лесі Українки. У циклі "Сім струн", в "Колисковій", звучать роздуми матері про майбутнє своєї дитини. Мати переконана, що у дітей треба виховувати волелюбний дух, щоб вони не корилися сліпо долі, активно сприймали життя.

Леся Українка прагнула створити образ героя, духовно могутнього борця, людини незламного характеру. З цією метою авторка зверталась до Біблії, міфології, історичного минулого нашого та інших народів. Часто з великим піднесенням поетеса використовувала образ нескореного Прометея. Духовна спорідненість з цим титаном була помічена критиками і літературознавцями, за що Леся удостоїлась імені дочки Прометея.

Нащадками Прометея називає Леся Українка всіх борців за волю. Як зразок мужності, громадянської активності, титанічного духу виступає учасниця оборони свого краю у поезії "Грішниця". Ця дівчина ладна віддати своє життя за те, щоб не було на її землі ворогів. У циклі "Сльози-перли" ліричний герой заявляє, що краще прийняти смерть, ніж жити в "ганебній неволі". Мужнім борцем за щастя і долю України був для Лесі Тарас Шевченко. Вірш "На роковини" розкриває палку самовіддану любов поета до своєї землі, нездоланність його духу.

Авторка ушлявлює мужність, незламність поета-громадянина в поезії "Якби вся кров моя уплинула отак". У поета є сила, яка не дозволяє коритись долі, а "будить у

серці крики бойові".

І вона до кінця залишилася вірною цьому життєвому девізу: у житті і у творчості. Завдяки цій дивовижній духовній незламності Іван Франко свого часу із захопленням, із шанобливістю назвав цю тендітну, змучену недугою, але таку надзвичайну у своїй внутрішній красі і силі жінку "Трохи чи не самотнім чоловіком на всю нашу сучасну Європу..." Яка дивна і яка промовиста оцінка!

Я твердо переконаний, що життєвий і творчий шлях великої поетеси став взірцем для багатьох поколінь.